ДЗЯННІЦА

Вестка Беларускага Нацыянальнага Камісарыяту.

Асобны №. каштуя усюды 35 кап.

№ 28

ГАЗЭТА КАШТУЯ:

	На 12 мес.	На 9 мес.	На 6 мес.	На 4 мес.	На 3 мес.	На 2 мес.	На 1 мес.
У Расеі	15р.—к.	11р.50к.	8р.—к.	5р.20к.	3р.90к.	2р.60к	1р.30к.
За граніцу	20р.—к.	18р.—к.	12р.—к.	8р.70к.	6р.—к.	4р.—к.	3р.—к.

Калі выпісваяцца разам некулькі №№, та робіцца уступка на 20%.

Перамена адрысу каштуя 50 кап.

Радакцыя і Адміністрацыя: Масква, Паварская, 52.

Масква, 1918 г. 3 Сенцябра. Выходзіць ня меньш чатырох разоу у месяц. І-й год выданьня.

Канцылярыя Беларускага Нацыянальнага Камісарыяту адчыняна што дня, апроч сьвят, ад 10 г. да 4 гадзіны дню.

ПРИКАЗ ЦЕНТРАЛЬНОЙ КОЛЛЕГІИ О ПЛѢННЫХ И БѢЖ. № 91.

15 августа 1918 г., гор. Москва.

В дополненіе к приказам Центральной Коллегіи за №№ 48 и 64, приказываю:

1) Освидѣтельствованію в Комиссіи подлежат лишь лица представившіе документы о бѣженствѣ, а равно и разрѣшеніе Центральной Коллегіи или мѣстных коллегій о плѣнных и бѣженцах на выѣзд и на в'ѣзд со стороны представителя Правительственной власти по мѣсту слѣдованія бѣженцев. Без этих документов направленіе на освидѣтельствованіе не разрѣшается.

2) Дѣти до 5 лѣт могут слѣдовать на родину в санитарном поѣздѣ при больной матери, получившей разрѣшеніе на проѣзд в санитарном поѣздѣ.

3) Дѣти не старше 16 лѣт больного бѣженца (бѣженки) могут слѣдовать с ним на родину в санитарном поѣздѣ при условіи наличія в семьѣ только одного из родителей (вдовец, вдова если один из родителей остался в оккупированной мѣстности).

4) Дѣти до 16 лѣт, не имѣющія родителей и находящіяся на попеченіи организаціи, могут быть проводимы в санитарных поѣздах при условіи слѣдованія партіями, причем на каждые 10 малолѣтних (средній возраст до 8 лѣт) разрѣшается один провожатый, и один на каждые 15 человѣк, средній возраст старше 8 лѣт. Ходатайство с соотвѣтственными документами должны возбуждаться организаціей.

Примѣчаніе. При наличіи группы болѣе 10 человѣк из одного учрежденія разрѣшается дополнительно провожатый, если дѣтей больше половины нормы.

5) Всѣ требуемыя настоящим приказом данныя (возраст ребенка, принадлежность ребенка ѣдущему в санитарном поѣздѣ бѣженцу (бѣженкѣ), наличіе в семьѣ только одного из родителей, его сиротство должны быть удостовѣрены офиціальными документами.

6) Никакіе провожатые, помимо указанных в приказѣ, не допускаются для слѣдованія в санитарном поѣздѣ.

7) Виновные в неправильной выдачѣ удостовѣреній и нарушеніи правил, изложенных в приказах 48, 64 и настоящаго будут привлекаться к отвѣтственности по суду, как за преступленія по службѣ.

Предсѣдатель Центральной Коллегіи

І. Уншлихт.

Масква, 2 сенцябра.

Многа варагоу у Вялікай Расейскай Равалюцыі. Куды ні павярніся, куды ні ступі—усюды наткнешься на іх. Заступілі яны усе ходы і выхады і стараюцца як мага ставіць прагшкоды на яе пуціня да развіцця. Тут і буржуазея свая, тут і усясьветная грашаунiцтва, тут і чорная сотня, тут і голад... Але з усімі гэтымі варагамі было б лягчэй справіцца, як тоя здаецца, каб ім ня памагау яшчэ адзін вораг, і ужо самы злы і сіберны, на які усе пераказаныя варагі стараюцца абаперціся і якім яны і трымаюцца так доуга. Вораг гэты — цямната люцкая, няасветнасць народная.

Доугі час свайго панаваньня над працоуным народам, самадзяржауя то я й рабіла, што усіма сіламі супярэчылася самому жыцьцю і старалася трымаць пакорны сабе народ нягpаматным, ціомным. Яно добра ведала, што ціомнаго, нясьвечанаго чалавека нічога ня варт ашукаць, падбухторыць хоць і на прыяцяля яго, заставіць што угодна зрабіць. Яно так сама помніла і мацней ніж аб усім, што толькі дзякуючы люцкой цямлівасці і можна выробляць над працоуным народам усе тоя, што яно векамі выробляла, трымаючы яго на вуздэцца. Вось аднэй з старэйняйшых змаганьняу і было у старога самадзяржаунага правіцяльства—змаганьня з люцкою асьветаю, якой яно і дыху ня давала. Просты народ ведау толькі працаваць на сваіх паноу ды слухацца іх, а больш яму ня дазвалялася знаць нічога. Папы у сваіх казанях памагалі трымаць яго у страху ды паслушэнсцвя, абецаючы за няпаслухнасць мукі пякельныя на тым сьвеці.

З гэстае азіяцкае палітыкі і вышла тоя, што расейскі народ на многа з заду астауся у сваіом культурным эканамічным і нацыянальным развіцьцю ад другіх народау. Канешня, гэтаму быу вінават і сам народ. Бо калі узяць, напрыклад, немца, англічаніна, ці француза, дык яны праз тоя, што вялі змаганьня з дауных часоу супроціу сваіх прыгнятацяляу і здабылі вальнейшая жыцьціо і паставілі у сябе культуру, і навуку, і асьвету вышэй. А чым стаіць вышэй усе гэта, тым надзейняй і увераняй можа расці і распукавацца свабода і поступ. Цемра ж заусягды есцяка вораг і свабодзя, і поступу.

Вось узяць бы цяперака за прыклад і расейскую Равалюцыю. Ня трэба закрываць вачэй, колькі губіць яна праз някультурнасць і цемру зрабіушага яе народу. Як не паглядзі, нідзе ня старчыць абвучаных свядомых людзей, якіх шмат патрабуяцца ля гасударскае працы. На віосках і нават у гарадох маяцца многа такіх людзей, што ліогка слухаюць і вераць у уселякія забабоны; і голад, і халера і усе другоя ім здаецца што ідуць ад равалюцыі. Трапляюцца гэткія, што плачуць горкімі слезамі аб сваіом вяковум кату і палашу-забітум цару. Ні газэты, ні кніжкі не падавай ім. І многа-многа раскідана па твару Расеі такіх куткоу, дзе жывуць аднымі чуткамі, кормяцца толькі імі, нікаліва ня разбіраюцца у тым, што робіцца вакола іх. Ня дзіва тагды таму, што усякія варагі равалюцыі карыстаюць ля сябе гэтым і падбухторваюць ціомных людзей на яе; ня дзіва, што іх тыя і слухаюць.

З за гэтаго перад кіраунікам цяперашней уласці у Расеі, перад работніча-селянскім правіцяльствам, стаіць вялікай вагі работа—работа па асьвеця люцкіх масс. Яна мусіць стаць на першуй пляня. Дзеля гэтаго ня трэба шкадаваць гропы на аткрыцьця як больш ніжэйшых і сярэдніх школау па усіх кутках краіны, выданьня зразумелых газэт і кніжак, і паніжэньня іх цаны; пры сім школы патрэбны і нацыянальныя, дзе пераважвая якая другая нацыянальнасць над велікарасейскаю; газэты і кніжкі так сама. А працоунаму люду с свайго боку трэба старацца даставаць асьвету і сталым і асобна маладым. І тады, калі шырокімі хвалямі асьвета абмыя Расею—тады Равалюцыя дастаня ля свайго жыцьця ня пахілую падпору і стрыму да свайго далейшаго пашырэньня—ніштo ніколі ей ня зробіць. Цемра люцкая—горшы вораг за усіх другіх.

Дык боляй сьвету — калі хочам вялікшае свабоды!

Перспективы международнаго положенія Бѣлоруссіи.

Или, правильнѣе было бы сказать—возможна ли независимость Бѣлоруссіи?

Въ предыдущихъ номерахъ нашей газеты путемъ обоснованныхъ доказательствъ мы подошли къ тому заключенію, что вопросу о судьбѣ Бѣлорусскаго края, такъ или иначе, предстоитъ въ недалекомъ будущемъ выдвинуться на сцену политической и общественной жизни. Къ этому неминуемо клонитъ естественный ходъ событій, выдвигаемыхъ самой жизнью края. Чѣмъ же эти событія являются для Бѣлоруссіи въ смыслѣ ея международнаго положенія?

Для болѣе яснаго пониманія основныхъ положеній вопроса необходимо бѣгло изслѣдовать нѣкоторые историческіе факторы, послѣдовательно появлявшіеся на аренѣ общественно-политической жизни Бѣлорусскаго края. Въ этомъ отношеніи нужно начать 1905 годомъ. Судорожно прокатившаяся въ этомъ году волна революціи не минула и Бѣлоруссію, и послѣдняя, въ свою очередь, также откликнулась и показала, на какомъ уровнѣ свободно-національныхъ тенденцій она стоитъ.

И оказалось, что собственно на счетъ этого года, или вѣрнѣе этой вспышки революціи—и надлежитъ отнести пробужденіе бѣлорусскаго народа, какъ національности, потому что съ этого момента уже можно было говорить о бѣлорусскомъ движеніи, какъ имѣющемъ болѣе или менѣе свои замѣтныя и отличительныя національныя особенности. Пробивалось, правда, это національное „я“ наружу еще и въ концѣ 80-хъ 90-хъ годовъ, но было настолько блѣдно и слабо, что не могло претендовать на что либо оформленное въ исторіи національнаго „руха“.

Грянувшій затѣмъ громъ настоящей войны разбилъ и разбросалъ уже и такъ надломленныя въ 1908 году погромомъ силы національнаго движенія. Но зато пробудилъ самосознаніе и далъ толчекъ въ сторону роста національныхъ идей среди широкихъ массъ крестьянства. И

когда вспыхнула февральская революція бѣлорусскій трудящійся классъ уже, хоть и не совсѣмъ достаточно, но все же могъ разбираться въ принципахъ національныхъ идей, а ко времени октябрьской революціи ростъ его развитія поднялся настолько, что даже крестьянство болѣе или менѣе правильнымъ образомъ реагировало въ сторону различныхъ политическихъ теченій, прикрытыхъ общими тенденціями національнаго характера. Что же касается полной народной пассивности края во время крестоваго движенія на революціонную Россію Германіи, то нужно только сказать, что тутъ есть свои тоже историческія причины, оставшіяся въ видѣ результатовъ пережитка отъ инквизиторскихъ распоряженій недавняго ухарскаго правительства, которое съ цѣлью руссифицированія бѣлорусскаго народа всячески старалось не допустить національнаго единенія. И—естественно— за такое малое время, какъ революція, не могла создаться та сила національнаго единства, которая могла бы выступить и противостоять германскому нашествію. Что же касается вообще бѣлорусскаго движенія, начавшагося, какъ мы указали выше, съ 1905 года, то приходится видѣть, что оно съ тѣхъ поръ не успѣло принять столь широкія формы своего развитія, чтобы отстоять Бѣлоруссію, какъ независимое государство, если бы даже это и потребовалось въ силу государственнаго и международнаго положенія. Препятствіемъ въ этомъ отношеніи является, конечно, полное отсутствіе въ краѣ творческихъ силъ, которыя были бы въ состояніи охватить государственнымъ разумомъ и творчествомъ всю важность историческаго момента, выпавшаго на долю Бѣлоруссіи. А недостатокъ интеллигенціи изъ народа сказывается въ худшую сторону въ томъ смыслѣ, что народныя массы, главнымъ образомъ крестьянство, лишенное вождей и руководителей остается несознательнымъ и внѣ яснаго пониманія момента. Если же среди немногочисленной буржуазіи бѣлорусской и были люди, которые могли сыграть видную роль въ возрожденіи края, то они большей частью ополячились и перешли на сторону польскихъ магнатовъ или же ушли для работы въ другой станъ. И въ результатѣ выплывшіе на поверхность общественной жизни стремленія Рады Бѣлорусской къ созданію національнаго независимаго существованія, нашло откликъ только въ жалкой кучкѣ интеллигенціи, которую она могла объединить вокругъ себя, вовсе не встрѣтивъ сочувствія въ глубокихъ народныхъ низахъ. Не опираясь, такимъ образомъ ни на одинъ общественный классъ, Рада не могла стать какой-бы то ни было національной властью, уже не говоря о сильной, и пошла на соглашательство съ германскими имперіалистами, что было отлично усмотрѣно послѣдними и использовано (и нынѣ продолжаетъ использоваться) наилучшимъ образомъ въ интересахъ экономическихъ выгодъ. Но это же сближеніе съ германскими имперіалистами одинаково было замѣчено и широкими массами населенія, и возбудило недовѣріе и вызвало среди нихъ вражду по отношенію къ Радѣ; и среди населенія съ тѣхъ поръ начинаетъ развиваться движеніе противъ банкротскаго соглашательства и курса принятой политики.

Это движеніе ширится и разрастается по мѣрѣ того, какъ усиливается германскими генералами реставрація политическаго положенія Бѣлоруссіи, направленная противъ широкихъ массъ населенія, и послѣднія все глубже и глубже пропитываются ясной сознательной враждой по отношенію къ своимъ внѣшнимъ и внутреннимъ руководителямъ. И уже послѣднія свѣдѣнія изъ оккупированной Бѣлоруссіи говорятъ о той упорной борьбѣ, которую начинаетъ бѣлорусское крестьянство съ германскими отрядами и какъ безжалостно расправляется оно съ нѣмецкими солдатами и даже съ цѣлыми отрядами. Борьба зачинается въ деревняхъ и усадьбахъ въ самыхъ народныхъ низахъ.

Всматриваясь поглубже въ эти факты, можно видѣть, что это не пустыя угрозы для германскаго имперіализма, фактически хозяйничающаго въ краѣ. Вырисовывающаяся перспектива неминуемо приведетъ ихъ же самихъ къ пораженію; это идетъ впередъ сама жизнь, хотя и очень медленно, но все же идетъ жизнь оккупированной Бѣлоруссіи, вопреки мощнымъ силамъ германо-польскаго помѣщичьяго имперіализма, старающагося сковать ее. Таково положеніе. Все это явленія далеко не случайныя.

Это показатель близкаго крушенія той угнетательской нынѣшней политики, которой придерживается Германія, стремящаяся сломить политическую и экономическую мощь Россіи. Однако приведенные выше факты говорятъ, что бѣлорусскій трудовой народъ понимаетъ, что изъ создавшагося положенія нѣтъ другого выхода кромѣ побѣдъ или уничтоженія германскаго ига.

Съ его уничтоженіемъ будетъ положенъ и конецъ господству Бѣлорусской соглашательской Рады, если нѣмцы до того времени не разгонятъ ее, какъ разогнали Украинскую. А если же успѣютъ взамѣнъ Рады найтись у насъ свои гетманы Скоропадскіе, то они покончатъ свои земные расчеты въ тотъ же моментъ, какъ попытаются поднять голову и опереться на штыки иноземныхъ завоевателей—это найдетъ также откликъ въ крестьянскихъ массахъ Бѣлоруссіи!

И тогда трудящійся Бѣлорусскій народъ самъ выдвинетъ лозунгъ дѣйствительнаго самоопредѣленія на началахъ классоваго сознанія.

Янка Блудзенскі.

З цыклю „Зоу Будзячы“.

(Ахвяруіцца т. т. Я. Петровічу, А. Усціловічу і Я. Лагуну)

Y.

* *
*

Не трац часу ні хвіліны,
Не псуй часу ні мамэнту—
А працуй, як хопя пэнту
Ля сябе і ля краіны.

* *
*

Бурнай рэчкай жыцьця мкнецца,
Коціць хваляу вал за валам—
Й хто гультайны, хто недбалы,
Той жыцьцём нашчэнт зьмрацца.

* *
*

Жыць і бачыць сэнс выразны
Свайго у сьвеце быставаньня—
Гэта праца і змаганьня
Безаттукна, безвыказна.

Цішка Гартны.

Хітрая заваба.

Вялікія гасударствы у сваім неслыханым росця сілаю жыцьця не перасціхаюць пашырацца, заграбаючы да сябе сваім пашырэньням усе слабшыя народы ды падводзючы іх пад свае ярмо. Чым боляй мацнела гасударства, тым небязпечній станавілася яго слабшаму суседу, які неу змогу, дзякуючы сваей незалежнасці, хаваць у сабе большую свабоду і шырэйшыя правы. Усякая замацаваньня вялікіх гасударствау ішло на лік другіх, нібы па закону якому збіраючы чалавецтва у адну купу. І чым гасударства большым рабілася, тым управа у ім станавілася боляй цяжкай ля працоунага народу і зусім нязможнай ля пакорыннаго ці прылучанаго сілаю народу. Гэтак, у забраных Расеяю на працягу свае гісторыі і Беларусі, і Польшы, Фінляндзі, і Каўказі ды др., Англіяю-Ірландзіі, Афрыкі, Індзіі, Гэрманьняю—многіх астравоу, Францыяю,—Марока і інш, велася ля забраных няцерплюча цяжкая палітыка гнету і рабства—здавалася у іх не хапала сілы валадаць імі, а патом яны не здавольваліся забраным і усе удушыя астаушыя ад іх малыя народы мазолілі ім вочы, і кожны с так званых вялікіх народау (Францыя, Англія, Германьня, Расея) тачыу на іх зубы. Бачне народ працоуны, а яго кіраунікі, буржуазея, якім мала было сваіх рабатау. Вось з дауных часоу сталі знаходзіцца такія людзі, што пачыналі крычаць супроць нацыянальнага гнету, які усе маснеу і маснеу з боку пануючых буржуазеі і грашауніцтва. Даляй гэтых людзей большала і часта дайходзіла да таго, што яны надбухторвалі народ і той паўставау супроць сваіх заваявальцау. І трэба было мець шмат хітрасці і умельня так валадаць забраным народам, каб іон хоць быу нездавольным, але маучау, ня маючы прычэпкі да зназдавольства. Чым буржуазея пануючай нацыі была разумнейшаю, тым забраны ею народ неу насаблёныя у сваім жыцьці і меньш нездавольваўся сваім паабр..ам. На гэты конт вышэй усіх стаяла ангельская буржуазея, якая сваім нацыям дала шырокая права самабудовы, хоць пільна зміргутна сачыла за імі, трымаючы у экапамічным рабсцьвя, як у ланцугох.

МАЛЕНЬКІ ФЭЛЬЯТОН.

—

Чортава ігрышча Беларускай Рады.

—

Старшыня Ліосін *(Стаючы на катэдры, выцягнуушы голау у перад, да усіх).*

Вось, радцы панова, ужо мы
Прыкончылі нашы пытаньня
І можам цяпер да зімы
Расходзіцца на пабываньня.
Ужо першы перыяд пары
Вялікае працы адбыуся
І кожны, каго ня бяры,
Сябры, ад нас затаміуся.
Мы гэтулькі жаху далі
Народу гэтай выдатнай!
Вось новую уладу увялі
Ды с сэнсам асобным, выдатным.
Хоць хочаш пяхочаш, а мусь
З тым усякі з суседзяу пазнацца—
Што наша ужо мацьБеларусь
Пачнецца „распублікай“ звацца.
Ды нават ня простай такой,
На сіля ж—Германі сумежнай!
І с помаччу, узятай у іой—
Навокал ад усіх „незалежнай“.
Ей хопя законау ля упрау
І грамата у хопя ля улады!
Вось, сябры, у пабыуку прыпау
Нам час распусціць нашу раду.
Хай працу пацягпя далей
Да нашай парады умоуна
З сямейкаю бліжняй сваей
Наш прэзас, Раман наш шаноуны.
(Садзіцца і агалашая).
Ля прамовы
Каму слова?
(Многія з радцау рады з местоу чуць ня крычаць).
Слова! Вядома, сапрауды ужо так
Кожнаму праца далася у знак.
Трэба сабрацьі крыху свежае сілы
Покуль работа нам гэтая міла!
Як жа ш! На вуліцы цёплая лета—
Зеляньню свежай усе вокал адзета.
Жыцьця кіпіць у вадзе і у траве,
Жыцьця і нас заклікая заве!
Добра і каліва нам хоць урваць—
Зможам ляпей тады край будаваць.

Скірмунт. *(З места прыпаднімаяцца)*
Прашу слова,
Я, панова.
(У яго прыхільнікау радасць. Яны плешчуць у далоні. Грыб і „сем“ свішчуць і крычаць. Старшыня звоніць).

Ліосін. Годзі ужо! Кінця!
Што вы, у дзяцінцу?
Хочацца мабыць
Вам каб завабіць
Шуцмана у пару?
Ці іншую кару?
(Садзіцца. Да Скірмунта).
Проша, сяброве
Вам паважаны,
Проша, Вам слова.

Скірмунт. *(Заняушы катэдру).*
Я змагу на іхні свісты—
З імі звыклі усе міністры.
Хай гавораць, хай галосяць—
Потым ласкі усе запросяць...
Ды і што там—мы ня дзеці
Дык гуляйця, смела дзеця.
Аба мне ня патурайця—
Добра ведайця і знайця,
Што прывыклы я к старэнны
Дэкларацыю нязменна
Дробка у дробку правяду,
Скрось парадкі навяду,
Беларусь устрою так,
Што вам будзя аніяк
Ле нават ня спазнаць!
К часу вашага звартаньня
Усіо па новаму тут станя.
Ад суседніх к вам прыйду
Панаедзя пасланцоу.
А у замену мы да іх
Адашлем вакол сваіх.
(Перадыхая і, бачучы радыя твары у Аляксюка, Смоліча, Будзькі і другіх—гавора даляй).
Будзя справа йці на лад
Пугна, згробна, якврат.
Людзі скінуць сваю хціваць
І хвілансы й справядлівасць
У нас, як у Рыме зажывуць.
Немцы помач нам дадуць—
На усялякія збудовы
Свайго краю на лад новы.
Яны мне спрыяюць вельмі
Адно толькі да Вільгельма
Цалягрэма наша дойдзя—
К нашуй прозьбя он пададзяся.
Скарападкі гэтая сама
Неразлучна будзя з намі—
То ягомасць наш хароша!
Паглядзеця кольгі грошы
Ад яго мы ужо дасталі!
Па усіом краю пройдуць хвалы
Жыватворчай нашай працы!
Грашауніцтва й парцэляцыя
Макам ядрым расквітуюць—
Мужыкі нас расцалуюць...
Дык за працу! Вы ж у пабыуку
Накапляць ля працы сілку.
(Збегая с катэтры і займая мейсца пад воплескі).

Грыб *(Бяжыць на катэдру і спяшку з гарачнасці).*
Гавары ня гавары—
Наша „фракця сямярых“
Й час ня станя спачываць!
Мы пя можам паном даць
Трымаць уладу у краі
Беларускае зямлі!
Нас гамонкай ня зпавіць
У свае сеткі ня усіліць.
Лягам мертвымі у мамэнт,
А зніштожым іх нашчэнт.
Згоркла доля нам раба!
Хай жыве вакол барба
Супроць Скірмунта і хэуры...
(Гоман і крык яго перапыняюць. Ен пакідая катэдру).

Прушынскі, радактар „Бел-Шляху“ *(Пачырванеушы са злосці займая катадру і, перадыхаючы, голасна).*
Кінця вы свае манеуры—
Яны вас, мае нябогі,
Звядуць с простае дарогі
І пад урочную часіну
Ланцугамі прыабдымуць.
Зазлуе пан Скірмунт троха—
Тады будзя, браткі, плоха!
Лепш працуйця з ім вы у згодзя—
Так хадзеця, як вас водзя
Бяз паголі і прымускі
„Шлях“ наш верны „беларускі“.
Вы ж бяз гопыта й канешня
З вашых бунтау людзям смешна.
Што вы значыця сабою
Перад нашай „Цантравою
Усе выдатных людзей злукай“.
Кінця, брацьця! лепш без гуку
Зложця рукі ды сядзеця—
Языкі па прыкусеця.
А то с сэрца ды ад жару
У „Шляху“ вас я так прышпару,
Што вам будзя не да тога—
Каб цкаваць таго й другога.
Ці хароші ці ня харошы—
А маучы, як даюць грошы.
(Сходзіць і ківая пагрозна пальцам).

Грыб. *(З мейста, акружаны сваімі прыхільнікамі).*
Не, ня кінам, не ня змоукнам!
Як ліст восяньню пажоукнам,
Згінам у борца мы канфорам,
А бяды дык вам на творым.
Як вайна—дык хай вайною!
Мы гатовы цонгля к бою.

Мамонька. *(Перамагая крыкам Грыба і запяніушыся, крычыць).*

АД РАДАКЦЫІ.

Рукапісы, якія прысылаюцца ля друку, павінны быць чытальна напісаны на адным боку паперы.

Няпрынятыя рукапісы звяртаюцца аутарам, калі ля перасылкі будзя прыслана марка. Малыя рукапісы ня варочаюцца зусім.

РАДАКТАР ПРЫМАЯ ад 11 да 4 г.

Радакцыя і Адміністрацыя: Масква, Паварская, 52, тал. 1-51-63·

І нягледзячы па тоя, што яна давала паліогку, патом справа дайходзіла у яе каліоніях да паустаньня, як тоя было з бурамі і Ірландзіяй. Гэта яна ведала, але перад тым, як пачаць самой з немцам цяперашнюю вайну, яна, каб захаваць сапрауды яе сэнс, пералюдзя доугі час гукала аб тым, што яна ідзе на войну каб аслабаціць малыя народы: „Гэта вайна—пісалі буржуйныя газэты—вядзецца Англіяю дзеля аслабаджэньня малых народау! Англіскі воляюбны народ ня можа дараваць, каб Гэрманская ваяунічаства глумілася над Бэльгіяй! крычалі яе буржуйныя газэты. З другога боку, яе хаурусніца, расейская буржуазея, ведучы тысячы сотак працоунаго люду пад пулі, крычала тымі ж купленымі галасамі: Расея доугі час стаяла на варця інтарэсау наудзіонных славян! Яна ніколі ня згодзіцца, каб ліхі тэутон (немяц) панавау над імі. Расейскі народ ліу сваю кроу за сваіх славянскіх братоу ужо у многіх войнах, не пашкадуя яе і у гэтуй! Французская буржуазея ішла аслабаджаць Эльзас і Льотарынгю і г. д. Тым часам, у далю ад зычных і пухкіх слоу і зыкау, уся буржуазея кожнаго краю бачыла зусім другоя у велізорнуй вайне. Ненатланны трыбух яе шукау боляй золата і усялякаго багацьця і віоу народ на народ за атабраньня адна у другой ласых кускоу. Да і уселякая незалежнасць якая дзе не асталася яшчэ—нядужа падабаяцца ваяунічуй самадзяржаунуй буржуазеі. І англіцкая старалася ня астацца з заду у Гэрманскай, а гэтая у першуй. Увесь жа галас з іх вуст аб незалежнасці малых недзяржаупых народау быу ні што якоя, як брэх. Ніякая аслабаджэньня іх ня цікавіла. Даляй жыцьцю гэта надмацавала. Усе патугі ушчасць вольная будауніцтва свайго жыцьця заусягды сустракалася буржуазеяю воражна, Наадварот вайною велікія дзяржавы прымусілі свае каліоні іх слухацца і супроць волі, абавязкова ваяваць за іх інтарэсы. Гэтак Англія зрабіла з Ірландзіяй, Індзіяй, Канадаю; Францыя з Марокка. Гэтак цяпераka гэты спагаднікі нацыянальнаго самабудаваньня хочуць зрабіць і з Расеяю. Калі расейскі працоуны народ праз равалюцыю выляз із сусьветнай вайны, кінуушы барашіць інтарэсы буржуазеі, дык апошняя усе сілы спрабуя разам са сваімі сестрамі, англіскаю і французскаю, уцягнуць хочучы жыць мірна расейскі народ нанова у вайну. Уселякая свабода самабудаваньня імі топчацца. Са свайго ж боку, гэрманская ваяунічаства стараяцца як мага вызваляць меньшыя народы і даваць ім волю да будауніцтва „вольнаго нацыянальнаго жыцьця“. Украіна, Беларусь, Фінляндзія і др.-таму лепшыя прыклады. Цяперака гэта ясна відка кожнаму.

Працоуны народ у пачатку вайны крыху быу патдауся на забабныя брэхі буржуазеі і паверыу, што „а можа і у прауду ею кіруя добрая пачуцьцо! Можа і сапрауды Англія толькі і ваюя з Гэрманіяю за тоя, каб пакараць яе за Бэльгію ды Сэрбію“? Гэтым даверам, якоя было пароджана не дахопам свядомасці, як ня трэба лепш скарыстала у той час буржуазея, без спрэчкі кінуушы народ на разню. Боляй светлыя людзі зразу ня верылі абманнаму забабону буржуазеі і ведалі, што каштуя іх „аслабаджэньня малых народау“. Да тых пор, пакуль увесь працоуны народ ня кіня давярацца абецанкам буржуазеі, яна будзя выкарыстоуваць яго даверра ля сябе.
Справу з аслабаненьням малых народау, як ня трэба лепш яна выкарыстала, пакінуушы у тым жа рабсцвя іх, калі ня боляй яшчэ іх сціснуушы.

У ва усе бакі жыцьця павінна прылазіць творчая крэпкая сіла працоунаго народу, якая павінна не даць ходу буржуазеі, тады толькі прыдзя аслабаджэньня у самуй шырокуй хвормя і стануць вольнымі усе малыя народы.

А гэта будзя тады, калі сам працоуны народ і малых і велікіх нацыяу аслабаніць сябе ад уласці буржуазеі і грашауніцтва у ва усім сьвеця.

З. Ж.

Да Беларусі.

* *
*

Беларусь, ты не загіняш,
Беларусь, ты ня памрэш!
Волі—долі ня пакіняш
Варагоу перамажэш.
        Беларусь, ты маяш многа
Сел, мястэчак, гарадоу·
І дадуць яны даволі
За свабоду ваякоу.
        З імі крыж свой цяжкі здымяш
Той нядолі, што нясеш.—
Беларусь, ты не загіняш,
Беларусь, ты не памрэш!

Язэп Беларус.

Всероссійскій Съѣздъ бѣженцевъ изъ Бѣлоруссіи и итоги его работы.

(Окончаніе).

Доклады съ мѣстъ, ярко обрисовавшіе весь трагизмъ положенія бѣлорусскихъ бѣженцевъ, нашли свое выраженіе въ единодушномъ требованіи скорѣйшей реэвакуаціи. Только немногіе голоса раздавались въ пользу мнѣнія быть осторожными и осмотрительными въ этомъ вопросѣ. Эти немногіе голоса напоминали о томъ, что и тамъ, на родинѣ нужды, голодъ и холодъ не будутъ изжиты въ скоромъ времени и къ нимъ присоединится еще новое испытаніе—политическій гнетъ. Но голосъ предусмотрительности и благоразумія не могъ окончательно взять верхъ надъ чувствомъ стремленія домой, и Съѣздъ вынесъ опредѣленное постановленіе—требовать немедленной реэвакуаціи и болѣе безпрепятственнаго пропуска черезъ границу.

Для большаго обезпеченія въ пути, Съѣздъ выразилъ пожеланіе, чтобы всѣхъ отъѣзжающихъ бѣженцевъ снабжали на дорогу пищевыми продуктами. За демаркаціонной же линіей, гдѣ разсчитывать на продовольственную помощь со стороны нѣмецкихъ властей не приходится, бѣженцы должны быть удовлетворены опредѣленными денежными суммами. Кромѣ того, такъ какъ бѣженцы, съ 1915 г. покинувшіе свои дома, не имѣютъ совершенно одежды, то Съѣздъ постановилъ просить о снабженіи ихъ хотя бы верхней одеждой и обувью.

Не малую дозу горя, въ положеніе бѣженцевъ, уже двинувшихся въ путь, вносила неналаженность перевозки ихъ, вслѣдствіе чего бѣженцамъ приходилось по цѣлымъ недѣлямъ прозябать на промежуточныхъ станціяхъ и переносить всевозможныя лишенія въ ожиданіи дальнѣйшаго движенія. Во избѣжаніе этого, Съѣздъ выразилъ пожеланіе, чтобы бѣженскіе эшелоны отправлялись транзитными поѣздами до мѣста окончательной выгрузки. Всѣ вопросы, относящіеся къ реэвакуаціи обсуждались горячо и всесторонне; чувствовалось, что это наиболѣе важное изъ всего подлежащаго обсужденію Съѣзда.

Пренія затягивались, выступавшіе ораторы вдавались въ такія подробности и детали реэвакуаціи, что казалось, будто они видятъ ее наяву. И странное впечатлѣніе произвело замѣчаніе одного изъ предусмотрительныхъ членовъ Съѣзда, задавшаго вопросъ. «А что, если реэвакуація полностью въ этомъ году не будетъ произведена?»

Этотъ вопросъ нѣсколько отрезвилъ всѣхъ и заставилъ задуматься надъ возможною неудачей реэвакуаціи. Результатомъ обсужденія этого вопроса явилось постановленіе о необходимости разрѣшенія переѣзда изъ голодающихъ въ хлѣбородныя губерніи.

Съ вопросомъ о реэвакуаціи самихъ бѣженцевъ связанъ и вопросъ о возвращеніи различныхъ учрежденій, вывезенныхъ по военнымъ обстоятельствамъ изъ Бѣлоруссіи. Докладчики изъ оккупированныхъ мѣстностей ярко нарисовали картину того духовнаго застоя, который

Ціха-ціха, бо як толькі
    Захачу я—
Дык усякі з вас пачуя,
Што ня у шклянца гэтуй бура—
Хай вам уведна будзя тоя,
Што празваны ужо дауно я
Беларускім Петлюрай!

(Усе семяра агулам).

Нам адна ляжыць дарога—
„Усяк змагайся, пакуль змога!“
Нашы сілы маладыя
Ня абманяць, ня папусцяць—
Пад сабою у крошкі схрусцяць
Усе прашкоды скрось ліхія.
Дружна-шчыльна грамадою
Пойдам з Скірмунтам да бою
    Каб ня дацца
    Умацавацца
Яму гаду над старонкаю
З сябрам Варонкаю.

(Старшыня звоніць. Шум і галас, як на кірмашы. Калі заціхая—з кутку устае публіцыста Будзька):

Будзька. *(Чуць відзен, с сэрца крычыць, трымаючы у руцэ карандаш с паперкаю, пазіраючы та на Скірмунта, та на Грыба с „сямярмі“)*

    Маладыя
    Ды дурныя.
    Гэтак дзеці
    Ва усім сьвеці,
    Дзе ня устромяць
    Усе ломяць
    Ля забавы.
    Ці ля справы
    Так гадзіцца?
    У рот па цыпца
    За мест хлеба
    Вам шчэ трэба.
    А у прыдачу,
    Хто заплача,
    За патвору
    Розак сорак,
    Або дзягі.
    Да вас увагі
    Ані шмату,
    І пашаны
    Даць няможна.

(Садзіцца і шчэ цішком штосці гаворыць).

Аляксюк. *(Да Смоліча і Зайца, але чутно усім з места):*

Глядзі Будзька, падла кажа—
Быццам сноп саломы вяжа,
Кожным словам так і коля!
Рэж іх, Будзька, лупі боляй.
Дуй Мамоньку, дуй і Грыба!
Гэта ж трэба, гэта ж хіба!
Захацелі павароцаць
Усе ігрышча абмарочыць.
А ужо добра йшло да ладу
І прыемна было у Раду
    Заглядацца!
    На дваццацца
    З барышамі
    Мелі самі.
Ды Рамана слухау усякі—
Бо вядома—не хто які
Ен, а важны, усюды знатны
Ды і з розумам выдатным.
А то ж гэтыя паганцы,
Як атруту льюць па шклянцы,
Справу кпічаць, справу гадзяць.
Вось наўміць—Раман хай садзіць
Гэтых дурняу пад арэшту
    Ды і рэшта.

Варонка. *(Сагнуушыся спяшыць на катэдру і езуіцкі гавора).*

Што за лаянкі, сяброва?
К кожным справам, к кожнам словам
Вы шукаяця прыцэпак.
Здэцца досі ужо рэпак
Мы праз Раду нацягалі!
Ці ж да гэтуль ня па ралі
Гаварыць нам па сур'іозу?

(Тут Варонка ураніу сліозу).

    Нас чакая
    Праца у краю!
    Немяц з боку
    Сачыць вокам
    За работай.
    Мы блазнотай
    Жарты водзім.
    Дык пагодзім
    Усе у купе.
    І хай рупе.
    Усім нам праца
Хто стаміуся—хай спачыня—
Свежы ж места перайня...

(Сходзіць с катэдры і сам з сабою у думках).

Я схітрыу нябось, аднача,
Што спрацівіуся на сдачу
Пану Скірмунту усей улады;
Пакуль Грыб з ім паваюя
Я паціхуй у іх з заду
Свае пляны абмайструю.
А я знаю чутку тую,
Што і аб мне досі файны[1])
Мая думкі Фальгенгайна.
Вышэй Скірмунта я, шэльмы
Цяляграмму да Вільгельмы
Падпісау бач бяз суменьня—
А то важная здарэньня—
А то важная здарэньня!
Ня спяшэця, шчэ пабачым
Каму лейцы у канцы уручаць
Гасударскае задачы.
    Як здаецца—
    Гэтак йдзецца—
    Што удасца
Пану Скірмунту і Грыбу
    Дастаць трасцу—
    Ня больш хіба.
Хай жа рэжуцца бяз шчоту,
Спаганяючы дурноту—
Я ж пры боку прытулюся
І здавольна пасьмяюся.

(Здавольная ухмылка убірая яго вур'іозную тварыну).

[1]) Пекныя.

Старшыня Ліосік. *(Устаеі прагалашая).*

Усе прамоуцы
Ужо сказалі.
Пасядзэньня
Нашай Рады
Я ушчыняю.
    Дык у расходзя
    Гымн народны
    Праспявайма.

(Усе устаюць з мест і пяюць).

А хто там ідзе, а хто-о та-ам ідзе-э
Увагро-омні-ыстуй гэ-этуй-уй ча-а-радзе-э?.
    Паны-ы рацны,
    Набыва-аца-а-а!...
Што ж зра-а-бі-ілі яны-ы
Ля свае-э стараны-ы?
    Дзя-а-куй Богу-у,
    Вельмі-ы многа-а!
Край свой родны, ня абмежны—
Абвясцілі незалежным...
    Ці ж то стала
    Каму-у мала?
Стала ліогка і прывольна
У незалежнасці бездольным
    Беларуссам
    Бяз прымусу
    Пражыва-а-цца!
Усе ж здабы-ы лі,
Усіож зрабілі—
    Гэта рацны
    Гэта рацны!

(С песьнямі ажно выходзяць у двор і стуль разыходзяцца на вуліцы).

А за імі
    За дзьвярыма
Ціха стала у хаця Рады,
Толькі зврок у куткох туляуся
Ды з работы радцау здрадны
З грашмі Юда усміхауся...

Авадзіон.

создался тамъ изъ-за отсутствія культурно-просвѣтительныхъ учрежденій: школы почти отсутствуютъ, нѣтъ почты, газетъ, литературы, какъ ни стараются нѣмцы культивировать нѣмецкую школу, книгу.

Возвращеніе учебныхъ заведеній и культурно-хозяйственныхъ учрежденій является поэтому жизненнымъ вопросомъ для разоренной матеріально и духовно Бѣлоруссіи и послужитъ однимъ изъ средствъ къ возрожденію края.

Но въ виду неясности политическаго положенія реэвакуація всѣхъ цѣнностей культурнаго характера теперь еще невозможна. Поэтому все имущество и дѣла учебныхъ заведеній, почтово-телеграфныхъ желѣзнодорожныхъ, судебныхъ и иныхъ учрежденій, всѣ культурно-хозяйственныя установленія, которыя будутъ необходимы для возобновленія жизни въ краѣ, должны быть сохранены здѣсь въ Россіи, причемъ ассимиляція ихъ съ мѣстными аналогичными учрежденіями совершенно недопустима. Въ этомъ отношеніи пользованіе ими, дабы они не вызывали непроизводительныхъ затратъ, возможно, но необходимо, чтобы они функціонировали совершенно самостоятельно, какъ цѣлыя учрежденія, и могли въ любой моментъ, когда будетъ обезпечена гарантія ихъ неприкосновенности, быть эвакуированы назадъ въ Бѣлоруссію. Что касается тѣхъ учрежденій, которыя отжили свой вѣкъ, то дальнѣйшее существованіе ихъ является совершенно ненужнымъ, и они должны быть окончательно ликвидированы, чтобы не производить лишнихъ затратъ на ихъ содержаніе. Для выясненія вопросовъ по ликвидаціи при Бѣлорусскомъ Комиссаріатѣ должна существовать особая Ликвидаціонная Комиссія.

Вопросъ о реэвакуаціи вызываетъ въ перспективѣ устройство и возобновленіе хозяйствъ, разрушенныхъ войной. Своими силами безъ посторонней помощи это едва-ли удастся бѣженцамъ сдѣлать, вслѣдствіе той дороговизны, какая существуетъ въ настоящее время на предметы домашняго обихода и хозяйственнаго инвентаря. Поэтому необходимо возмѣщеніе бѣженцамъ всѣхъ тѣхъ убытковъ, какіе они понесли черезъ войну. Но это возмѣщеніе полностью возможно только въ международномъ масштабѣ, такъ какъ въ войнѣ повинна не одна Россія и было бы несправедливо взваливать этотъ колоссальный расходъ на плечи русскаго трудового народа, нисколько неповиннаго въ затѣянной имперіалистами бойнѣ. Поэтому полное возмѣщеніе убытковъ отъ войны произойдетъ только послѣ всеобщаго мира народовъ, когда будетъ созданъ международный фондъ для ликвидаціи войны. Теперь же, въ виду необходимости немедленнаго возобновленія хозяйствъ, надлежитъ выдать частичное пособіе бѣженцамъ въ видѣ ссуды въ счетъ будущаго возмѣщенія. За основаніе при выдачѣ пособій должны быть взяты тѣ описи, которыя составлялись передъ оставленіемъ родныхъ мѣстъ. Суммы по этимъ описямъ должны быть переведены на современный курсъ рубля, ибо то, что стоило когда-то, скажемъ, 100 р., въ настоящее время, по крайней мѣрѣ дороже въ 10 разъ. Вмѣстѣ съ тѣмъ Съѣздъ, считаясь съ финансовыми затрудненіями Совѣтской Россіи, счелъ необходимымъ высказать пожеланіе о посылкѣ особой Комиссіи, которая на мѣстахъ въ Бѣлоруссіи выяснила бы степень разоренности тѣхъ или иныхъ мѣстъ. Въ составъ этой Комиссіи должны войти представители отъ самихъ бѣженцевъ, проживавшихъ ранѣе въ томъ или иномъ мѣстѣ. Согласно свѣдѣніямъ и заключеніямъ этой Комиссіи и будетъ выдаваться пособіе въ зависимости отъ состоянія хозяйствъ.

Хотя Съѣздъ и призналъ, что полное возмѣщеніе убытковъ отъ войны—дѣло будущей мирной конференціи народовъ, однако для скорѣйшаго и своевременнаго удовлетворенія пострадавшаго трудового народа необходимо теперь же начать подготовку къ общему выясненію стоимости всего разореннаго въ Бѣлоруссіи для чего и должна существовать спеціальная Комиссія, филіальныя отдѣленія которой будутъ работать на мѣстахъ въ Бѣлоруссіи. Для того же, чтобы интересы Бѣлоруссіи на будущей мирной конференціи были достаточно и въ подробности ограждены, бѣлорусскій народъ долженъ имѣть свое представительство на ней. Это представительство должно быть отъ самого трудового населенія Бѣлоруссіи, а не отъ какихъ-либо случайныхъ Правительствъ и организацій, которыя являются въ настоящее время блюстителями правъ и интересовъ буржуазіи, пользуясь посторонней физической силой. Мирная конференція народовъ будетъ финаломъ всесвѣтной бойни, которая кончится не иначе, какъ полнѣйшимъ крахомъ буржуазно-имперіалистическихъ государствъ и возникновеніемъ новыхъ соціалистическихъ обществъ. Тотъ нарывъ, какимъ является для Бѣлоруссіи нынѣшнее ея правительство, лопнетъ, и народъ создастъ свою собственную здоровую власть, которая и будетъ защищать его жизненные интересы. Это создастся естественнымъ ходомъ революціи и исторіи, но только Съѣздъ, творившій также исторію, не преминулъ и вопроса о будущемъ представительствѣ и своимъ утвердительнымъ постановленіемъ связалъ практическіе вопросы бѣженства съ политической резолюціей.

Если прибавить ко всѣмъ указаннымъ работамъ Съѣзда его постановленія объ устройствѣ на мѣстахъ по возвращеніи на родину и объ оказаніи немедленной помощи здѣсь до окончательной реэвакуаціи, то получится полная картина положенія бѣженцевъ въ современныхъ условіяхъ и отчетливый и ясный путь, по которому должно пойти разрѣшеніе бѣженскаго вопроса. Всѣмъ учрежденіямъ и организаціямъ, которыя такъ или иначе причастны къ бѣлорусскому вопросу и бѣженскому дѣлу надлежитъ немедленно воспользоваться работами Съѣзда и пойти по указанному имъ пути въ дѣлѣ разрѣшенія столь остраго и до боли тяжелаго положенія, въ какомъ находятся бѣженцы и имѣющаго громадное значеніе для возрожденія жизни въ разоренной Бѣлоруссіи.

И. П.

Аб усім па троху.

З Беларусі.

У скорум чася маюцца быць скасованы усе губэрскія цэнтровыя упраучыя інсцітуцыі у Беларусі, як: Мінская, Вітэбская, Віленская, Магілеуская і Смаленская—усе яны будуць злучаны у адну упрауніча-гаспадарскую-ядынку-заходнюю камуну.

У Смаленску надзвычайная каміс'я за праступак па доужнасці разстраляла былшаго црацоуніка савецкаго Емельянава.

Надоячы у Вітабску суд, губэрскі трыбунал—пачау слухаць дзела аб паустані супроць радавае уласці, якоя было зробляна у Гарадку у марця месяцу. Да суду прыцягнута 15 чалавек з паном Заблоцкім і быушым ахвіцэрам Альшэуским наперадзя. Да іх прыпасавана стацьця, якая грозіць змяртвеньням.

У Вітабску надзвычайная каміс'я закрыла камітэты партыяу згоднікау-сацыялістау, як супроць-равалюцыйныя.

10 сенцябра у г. Смаленску адбудзяцца з'езд Радау заходняй вобласці.

Вітабскуй калегі аб пленных і бежанцах з Полацку нямецкія камандзэры прыслалі прапанову адпрауляць бежанцау без перасадкі машынамі праз Полацак на Дзвінск. Прапанова пастауляна на абраду і бадай будзя прынята. З немцамі ідуць згаворы.

Лівыя с.-р. у Смаленскуй вакрузя вядуць несціханна падбухторваньня сярод чырвонаармейцау супроць напрамку савецкай палітыкі. У злуцца з гэстым ля дэмаркацыйнай (атдзеляючай забраную немцамі частку Беларусі ад незабранай) мяжы зрабілася некулькі здарэнняу. Частка гэтых здарэньняу абышлася без нічога, пошля таго, як аб іх Смаленскі савет перагаварыу з нямецкімі камандзерамі.

У Себяжы, па Вітабшчыня, супроцьравалюцыйныя агітатары (што падбухторваюць людзей) нясціханна пускаюць чуткі аб тым, што нібы немцы скора займуць горад. Выпауняючы камітэт савету выдау прыказ, па якому усіх тых, хто будзя пускаць абманныя (правакацыйныя) чуткі, будуць цягнуць да ваенна-равалюцыйнаго суду.

У Магіліоушчыня арыштован старшыня Цантроваго Камітэту лівых с.-р. заходняе вобласці Селіванау, які пошля высылкі яго з губэрні, таемна вярнууся назад, каб на 3 з'ездя Радау заходняй вобласці правясці сваю рэзалюцыю.

Надоячы у Смаленску закончыуся вобласны з'езд хаурусау гарбарскіх рабочых.

Вось як дастатыя весткі малююць збор жыта і ярыны у незабрануй часцы Беларусі: У Раслаульскум павеця (Смаленшчына) за убор плацяць хлебам. Прашкаджаюць дажджы. У Клімавіцкум (Магіліоушчына) зборка цягняцца. Бываюць прыпадкі, што жыта захапляюць. У Себежскум (Вітабшчына) павеця зборка аплачваяцца па 30 руб. за дзясяціну. Мешаюць дажджы. У Бельскум павеця пачалі жаць. Сярэдні ураджай 80 пуд. на дзесяціну.

У Магіліоушчыня нямецкія уласці арыштавалі некулькі лівых с.-р., якія паусюжылі сярод нямецкіх салдатау пракламацыі. Іх цягнуць да ваеннаго суду.

У забрануй часцы Сенніскаго павету Магіліоушчыны і даляй на заход ідзе паустання селян. Ідуць бойкі, у якіх гізуюць нават і гарматы. З незабранай часткі відаць проміп пажарау. Бежанцы кажуць, што злосці селян німа меры, і яны у бойках цяраюць шмат сваіх забітымі.

На поудні Мінщчыны хахлацкая начальства хацела зрабіць мабілізацыю жыхароу-беларусау некулькіх гадоу. Немцы гэта адмянілі, палічыушы паудзіонныя паветы Мінщчыны уходзячымі да Беларусі. Мабілізацыя не адбылася.

З Мінска павядамляюць, што нямецкая армія распадаяцца: салдаты адчыняна таргуюць цыгарамі, тутуніом, каньяком, картамі і апранахаю. Чэсті ня атдаюць траха заусягды і усюды. Чыноунікі і ахвіцэры бяруць хабары і крадуць.

З гэрманскіх чутак перадаюць, што пытаньня аб ачысца Беларусі і аб адходзя нямецкаго войску на тыя пазыцыі, на якіх яно стаяла да февраля месяцу, будзя скора парэшан у бок збыцьця яго.

У Кіяве склікаяцца на блізшы час з'езд бежанцау-беларусау з усей Украйны. З'езд мая далучыцца да пастаноу нядауна адбыушагася усерасейскаго з'езду беларусау бежанцау у Маскве. З'езд арганізуя вядомы беларускі дзеяч, студэнт. Яуг. Хлебцэвіч.

У Беларускі Народны Сакратарыят запрошан кіраунічым справам атдзела асьветы А. Смоліч.

У беларускуй Радзя у Мінску была дэлягацыя ад мінскаго вучыцельскаго інсцітуту, якая прасіла Раду дапамагчы перавясці інсцітут у Мінск. Дэлегацыя павядаміла, што некаторыя з расейскіх гарадоу прапанавалі перавясці да іх інсцітут на выгадных услоу'ях. Сакратарыят аднеся да праханьня далягацыі згодна і назат дау азнаеміцца з сметаю, якую ен вырабіу на яго падтрыманьня. Згодна ей, інсцітуту да новаго году адпускаяцца 50,000 руб.

Захвачаная некулькі часу назад і перавернутая у касціол праваслауная царкау у м-ку Міры Мінскай губэрні пры помачы немцау, вернута праваслауным.

У Мінску ізноу пачала выходзіць нядауна зачыняная скірмунтауская газэта „Беларускі шлях“.

З-заграніцы.

Хаурусныя гасударствы пазычылі Сібірскаму чорнасотніцкаму правіцяльству 100 міл. руб. Чэха-славакам паміж гэтаго даецца помач.

Вось што выдумалі прасьвячоныя Амерыканцы. У штаця (нібы наша губэрня) Албанеу у горадзя Бесен пастауляна вялікая драцяная клетка, над якою надпісана: „ля трусоу“. У гэтую клетку начальства запірая тых грамадзян, які стаяць супроць вайны.

У Японі адбываюцца бунты з за няймючастю яды.

Сярод паудзіонных славянау, належачых да Аустрыі усе боляй і боляй паявілічваяцца равалюцыйны рух. Есцяка знак, што селянства прыгоннай Босні і Харватыі першымі адгукнуцца на велікую расейскую равалюцыю і у сябе дома падпімуць паустаньня супроць буржуазеі і грашаунікоу.

З Расеі.

У Камісар'ят люцкоя асьветы зварнууся хаурус украінскіх вучыцяляу і бацькоу вучняу з прозьбаю пераслаць ім расейскіх падручнікау, бо на Украіня яны дужа дорагі, а на украінскуй мовя іх німа. У менку украіянцы абецаюць цукру. Калег'я камісар'яту вынясла пастанову дапамагчы хаурусу украінскіх вучыцяляу і бацькоу дастаць падручнікі.

У Маскве думаюць залажыць асобныя атрады чырвонае паліцы, якія збавілі б чырвоную армію нясці паліцэйскую службу. Яны будуць знаходзіцца у распараджэньню упрауніча̇го адзелу мейсковых саветау. У атрады будуць набіраць людзей ці па добруй волі, ці абавязкова, на асобнуй павіннасці.

На Скобляускуй (а цяцерака Савецкуй) плошчадзі у Маскве маюць паставіць памятнік акцяберскай равалюцыі. Гэты памятнік разрабляяцца камісяй у ліку 5 чалавек.

За першую палавіну аугуста у Пецярбурх вернулася з полану 28,168 чал. з іх салдатау 26,804, ахвіцэрау 518, папоу 4, дактароу 47, міласэрдных сясцёр 75. У глыб Расеі адпрауляна 15,720, пакінута у шпіталях ля леку 2,470. З Расеі адпрауляна праз Пецярбурх 46,850 ваенна-палонных; салдатау, ахвіцэрау з іх 22,504, а апошнія свецкія пленныя.

Празыдуум (кірауні̇кі) здавольсцвяннаго атдзелу Маскоуской Рады Работнічых і Селянскіх Дапутатау на днях звярнууся у г. г. Уфу, Вароняж, Стауропаль, Вятку, Курск, Тамбоу і Арол да губэрскіх здавольсцвянных камітэтау з гэстай цялиграмаю: „Ня гледзючы на нашы прозьбы прысылаць хлеб, яго зусім німа. Нават паск $1/8$ (васімая частка) фунту ня можа быць выдана штодня. Замест хлеба выдаем вотрубі. Людзі галодныя у праудзівум сэнся гэтаго слову. Новы ураджай гатоу—праступна марыць голадам равалюцыйную Маскву—гняздо сусьсветнай равалюцы. Увесь адказ за тое, што можа вызці з голаду, кладом на тых, хто маючы хлеб, ня дае яго галодным цэнтру. Імям свабоды работнічаго пралетарыяту (наймітаух), імям равалюцы просім ураз жа адправіць у Маскву хлеб і праз гэта спасці людзей ад голаду, спасці палажэньня.

Радактуя і выдае Друкарскі Атдзел Беларускаго Нацыянальнаго Камісарыяту.

Типографія Сов. Раб. Деп. Москва, Тверская, Мамоновскій пер., д. 12.